

ПРИКАРПАТСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ ЛЬВДУВС
ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ім. В. СТЕФАНИКА

**ПОЄДНАННЯ
ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ТА
ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ
РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ
ВІДНОСИН**

*МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

м. Івано-Франківськ
2007

ББК 67.01+66.01
УДК 340.11:321.7
П-70

Посидання публічно-правових та приватно-правових механізмів регулювання господарських відносин: Матер. всеукр. наук.-практ. конфер. (19-20 жовтня 2007 року, м. Івано-Франківськ). – м. Івано-Франківськ: ВОНР та РВД ПЮІ ЛьвДУВС, 2007. – 319 с.

У збірнику представлені матеріали учасників всеукраїнської науково-практичної конференції. Тези виступів присвячені проблемним питанням врегулювання господарських відносин, обґрунтуванню необхідності забезпечення оптимального і ефективного поєднання приватно-правових і публічно-правових засад регулювання. В них знайшла відображення гострота та актуальність наукових дискусій щодо різних аспектів теми.

Матеріали носять цінні рекомендації щодо вдосконалення наукових досліджень, нормативного регулювання та практики здійснення господарських та інших відносин.

Збірник розрахований на науковців, студентів, аспірантів, фахівців органів державного управління, а також всіх, хто цікавиться питаннями тлумачення та вдосконалення українського законодавства.

За загальною редакцією кандидата юридичних наук Соловія Я.І.

Друкується за рішенням Вченої ради Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ від 28.11.2007 року протокол №4

© Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС, 2007

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Вінник О. М.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри господарського права
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Корпоративні права – відносно нова категорія майна у сфері господарювання, поява та зростання ролі якої зумовлена широким використанням господарських товариств (з якими, власне, і пов'язується в країнах розвинених ринкових відносин поняття корпоративних прав) та інших господарських організацій як корпоративного, так й унітарного типу.

Регулювання корпоративних відносин в різних актах законодавства, насамперед в Господарському кодексі України (ГК) [1] та Цивільному кодексі України (ЦК) [2] – досі злободенна тема з огляду на наявність в цих кодексах колізійних положень. Оскільки в межах однієї статті висвітлити всі пов'язані з цією проблемою питання доволі складно, доведеться обмежитися двома аспектами правового регулювання корпоративних відносин, а саме: щодо 1) співвідношення понять „корпоративні права” (ст. 167 ГК України) та „участь в товаристві” (ст. 100 ЦК України); 2) зловживання корпоративними правами в контексті ст. 126 ГК.

Визначення поняття корпоративних прав містяться в різних нормативно-правових актах. Відповідно до ГК України корпоративні права – це особлива категорія майна зі специфічним правовим режимом, який, на жаль, в ГК більш-менш ґрунтовно визначено лише щодо корпоративних прав держави (гл. 18). В ч. 1 ст. 167 ГК закріплено положення, згідно з яким *корпоративні права* – це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та її установчим документом.

9. Кравчук В.М. Корпоративне право. – К: Істина, 2005.

10. Теньков С. Коментар судової практики вирішення корпоративних конфліктів // Бюлетень законодавства і судової практики. К.: „Юрінком Інтер” – 2005. - №12.

Зеліско А.В.,

*асистент кафедри цивільного права та процесу
юридичного інституту Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника*

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ ПРИ СТВОРЕННІ СПОЖИВЧОГО ТОВАРИСТВА

Споживчі товариства створюються в загальному порядку, передбаченому для юридичних осіб приватного права. Закон України „Про споживчу кооперацію” порядку створення споживчих товариств не врегульовує, а вказує лише, що споживче товариство вважається створеним, визнається юридичною особою і може здійснювати господарську та іншу діяльність з дня його державної реєстрації (стаття 5). На відміну від Закону України „Про споживчу кооперацію,” Закон України „Про кооперацію” закріплює порядок створення кооперативу. Відповідно до статті 7 Закону основою створення кооперативу є відповідне рішення установчих зборів. За результатами проведення таких зборів оформляється протокол, який містить перелік осіб, що брали участь в установчих зборах. Підписується такий протокол головою та секретарем зборів.

Питання створення юридичних осіб приватного права розглядалися у працях багатьох вчених, таких як Н.В. Козлова [1], І.М. Кучеренко [2], С.В. Тичинін [3] та інші. Однак проблема розгляду порядку створення споживчих товариств залишається актуальною, оскільки положення Закону України „Про кооперацію” недосконало врегульовують порядок створення кооперативів, зокрема, порядок проведення установчих зборів кооперативу. Тому метою даного дослідження є розкриття недоліків законодавчого закріплення порядку проведення установчих зборів при створенні споживчих товариств та формулювання відповідних пропозицій щодо внесення змін в чинні нормативно-правові акти.

Статтю 7 Закону України „Про кооперацію” слід оцінити критично з декількох причин, так як вона не врегульовує належним

ним наступних питань: не вказує які ще питання вирішують установчі збори, крім прийняття рішення про створення кооперативу; не закріплює того, хто має право брати участь в установчих зборах кооперативу; не визначає, який кворум повинен бути при проведенні установчих зборів, порядок прийняття рішень установчими зборами, процедурні питання скликання установчих зборів, зокрема, строки скликання установчих зборів, механізм повідомлення засновників споживчого товариства про проведення установчих зборів; не містить положень про порядок підписання документів, що затверджуються установчими зборами кооперативу; про порядок та терміни сплати вступних та пайових внесків засновниками кооперативу до моменту його державної реєстрації.

Закон України „Про кооперацію”, не зважаючи на ряд недоліків, має також певні позитивні риси при врегулюванні порядку створення кооперативів. Зокрема, стаття 7 передбачає обов’язковість оформлення рішення установчих зборів протоколом, у якому фіксується перелік осіб та їх даних, що брали участь в установчих зборах [4]. Законом також встановлено, хто саме підписує такий протокол – головою та секретар зборів. Однак вказане положення Закону буде ефективним лише за умови одночасного закріплення норми, що визначатиме коло осіб, які матимуть право брати участь в установчих зборах.

На відміну від кооперативних товариств, чинним законодавством України сформовано концептуальний підхід до порядку створення підприємницьких товариств. Зокрема, Закон України „Про господарські товариства” чітко врегульовує викладені вище проблемні питання створення юридичної особи, а саме: проведення установчих зборів та визначення кола осіб, що мають право брати участь в установчих зборах – ті особи, які оплатили певну кількість акцій (стаття 35); кворум установчих зборів та порядок прийняття ними рішень (стаття 35); детально визначено повноваження установчих зборів (стаття 36) [5]. Тому для вирішення проблем, що виникають при створенні споживчих кооперативних товариств слід запропонувати подібну процедуру. Така пропозиція є обґрунтованою з огляду на те, що між споживчим товариством та його членами виникає майновий зв’язок, який є нехарактерним для більшості інших підприємницьких товариств.

Для багатьох юридичних осіб законодавство передбачає необхідність часткового формування статутного фонду до моменту державної реєстрації товариства, чи до моменту проведення

установчих зборів (наприклад, стаття 31 Закону України „Про господарські товариства”). При створенні споживчого товариства слід вести мову про необхідність сплати до моменту проведення установчих зборів вступних внесків, що використовуватимуться для вчинення певних юридичних та фактичних дій по створенню товариства, та можливість часткової сплати пайових внесків засновниками. Тому нормативно слід врегулювати, що право брати участь у проведенні установчих зборів споживчого товариства мають лише ті засновники, що оплатили вступні внески. Враховуючи вказане, необхідно прийняти до уваги положення Закону Російської Федерації „Про споживчу кооперацію (споживчі товариства та їх об'єднання) в Російській Федерації” (стаття 7), згідно з якими установчі збори затверджують звіт про використання вступних внесків [6]. Тому при визначенні порядку створення споживчих товариств слід закріпити положення, відповідно до якого установчими зборами затверджується також звіт про використання тих внесків, що були сплачені засновниками до їх проведення.

Наступним питанням при створенні споживчого товариства є проведення установчих зборів. Закон України „Про кооперацію” не визначає ні кворуму установчих зборів, ні порядку прийняття ними рішень. Аналогічний недолік характерний для спеціальних законодавчих актів інших країн (Російської Федерації, Республіки Молдова, Республіки Казахстан). Однак при закріпленні в законодавстві порядку створення інших юридичних осіб, наприклад господарських товариств, врегулювання таких питань є обов'язковим (наприклад, стаття 34 Закону України „Про господарські товариства” [5]).

Так як споживчі товариства займають серед невідприємницьких товариств особливе місце внаслідок наявності майнового зв'язку між товариством та його членами, то при врегулюванні порядку створення споживчих товариств необхідно нормативно визначити кворум установчих зборів та порядок прийняття ними рішень.

Установчі збори споживчого товариства повинні бути правомочними, якщо в них бере участь більша половина (60%) осіб, що мають право брати в них участь, тобто тих, що оплатили вступні внески. Найважливіші питання, що приймаються установчими зборами, а саме: прийняття рішення про створення товариства; затвердження статуту; обрання органів управління, повинні вирішуватися кваліфікованою більшістю голосів (3/4 голосів). Вчені,

досліджуючи порядок створення юридичних осіб (а саме: акціонерних товариств), обґрунтовують, що у зв'язку з надзвичайною важливістю окремих питань, їх слід вирішувати одногосно. До таких питань вони віднесли: прийняття рішення про заснування товариства; про затвердження грошової оцінки майна, що вноситься засновниками в оплату за акції товариства; про затвердження статуту товариства [7, с.73]. Однак варто зауважити, що одногосність ускладнить прийняття таких рішень за умови значної кількості засновників, тому доцільніше було б визначити порядок прийняття таких рішень кваліфікованою більшістю.

Установчі збори споживчого товариства затверджують ряд документів, до яких належить протокол установчих зборів, що містить рішення про створення товариства; статут товариства; список членів товариства. Як наслідок, доцільно вести мову про необхідність нормативного закріплення можливості засновників створювати ініціативні групи щодо підготовки проведення установчих зборів та проектів документів, що виносяться на їх розгляд. Подібні норми містяться в спеціальних законодавчих актах інших держав, наприклад, в частині 2 статті 9 Закону Республіки Казахстан „Про споживчий кооператив” [8].

Законом України „Про споживчу кооперацію” не визначено чітко компетенцію установчих зборів, тобто переліку тих питань, які вони уповноважені вирішувати. В той час як спеціальні закони інших держав, що визначають статус споживчих товариств, закріплюють переважно чіткий і детальний перелік повноважень установчих зборів (наприклад, стаття 10 Закону Республіки Казахстан „Про споживчий кооператив”). Тому законодавчо слід визначити, що установчі збори споживчого товариства уповноважені вирішувати наступні питання: 1) приймати рішення про створення споживчого товариства; 2) встановлювати мету діяльності товариства; 3) затверджувати список членів споживчого товариства; 4) затверджувати звіт про використання сплачених до проведення установчих зборів вступних внесків; 5) затверджувати статут товариства; 6) обирати органи управління споживчим товариством; 7) встановлювати порядок, розміри та терміни сплати пайових внесків членами товариства; 8) вирішувати питання щодо схвалення правочинів, укладених засновниками до проведення установчих зборів; 9) визначати порядок оцінки тих пайових внесків засновників, що здійснюються в натуральній формі; 10) вирішувати інші питання, пов'язані зі створенням товариства.

Законодавче врегулювання наведених вище пропозицій щодо

порядку проведення установчих зборів стане підґрунтям для належного законодавчого визначення правового статусу споживчих товариств як непідприємницьких юридичних осіб приватного права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Козлова Н.В. Понятие и сущность юридического лица. Очерк истории и теории: Учебное пособие. – М.: Статут, 2003. – С.259.
2. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 328 с.
3. Тычинин С.В. Гражданско-правовое регулирование потребительской кооперации в России: дис... докт. юрид. наук: 12.00.03. – Спб, 2004. – 405с.
4. Про кооперацію: Закон України. – Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №5. – Ст.35.
5. Про господарські товариства: Закон України. – Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №49. – Ст.682.
6. О потребительской кооперации (потребительских обществах и их союзах) в Российской Федерации: Закон Российской Федерации от 19 июня 1992 года №3085-1. – Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации. – 1992. – №30. – Ст.1788.
7. Акціонерне право: Навчальний посібник / За заг. ред. В.В. Луця, О.Д. Крупчана. – К.: Концерн Видавничий Дім „Ін Юре”, 2004. – 256с.
8. О потребительском кооперативе: Закон Республики Казахстан. – „Казахстанская правда” от 15.05.01. – №117. – Ст.345.

Янкова Е. С.,

*кандидат юридических наук, доцент,
зав. кафедрой гражданского права и процесса
Донецкого национального университета*

КОНТРОЛЬ ЗА ИМУЩЕСТВЕННЫМ СОСТОЯНИЕМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ – НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ОХРАНЫ ЧАСТНЫХ И ПУБЛИЧНЫХ ИНТЕРЕСОВ ПРИ ИНВЕСТИРОВАНИИ

Материальное благосостояние каждого человека и всего

общества определяется степенью развитости и эффективности экономики. Как показывает опыт последних десятилетий, дальнейшее развитие экономики Украины требует увеличения инвестиций. Важностью инвестиционной деятельности определяется и то внимание, которое ей уделяется в науке. В силу неразвитости косвенного инвестирования, основное внимание уделялось прямому инвестированию. В последние полтора десятилетия различные правовые аспекты прямого инвестирования и инвестиционной деятельности стали непосредственным предметом исследований таких украинских исследователей как В.Андрейцев, Ю.Атаманова, О.Винник, А.Виноградова, Е.Кибенко, В.Коссак, Н.Косач, Н.Кузнецова, Н.Саниахметова, О. Святоцкий, В.Полатай, Е.Зельдина, А.Омельченко, В.Поединок, Д.Федорчук и др.

Сегодня правовые нормы, имеющие разную отраслевую принадлежность и призванные обеспечить наличие реальной имущественной основы у предпринимательских организаций, охрану прав и интересов как инвесторов, так и государства, не согласованы. Этим обусловлена цель настоящей работы – сформулировать предложения по согласованию норм гражданского и хозяйственного права и обосновать механизм административно-правового принуждения предпринимательских организаций к поддержанию нормативно-определенной имущественной базы.

Источники поступлений инвестиций в украинскую экономику могут быть разными и иметь как национальное, так и иностранное происхождение. Даже беглый просмотр нашего инвестиционного законодательства свидетельствует о том, что в разные периоды времени оценка возможных источников поступлений инвестиций и, соответственно, ожидания властей были различны.

В начале переходного к рынку периода ожидалось увеличение объемов иностранного инвестирования. Это проявилось в избранном законодателем подходе при регулировании отношений по гарантиям и защите инвесторов, когда фактически были созданы преимущества для иностранных инвесторов перед национальными [1]. Однако эти ожидания не оправдались. Время показало, что развитием собственной экономики следует заниматься самим, рассчитывая, в первую очередь, на национального инвестора. Существенную роль в инвестировании собственной экономики могут сыграть те свободные денежные средства, которые сегодня имеются у населения. Однако значительного повышения инвестиционной активности вне зависимости от страны происхождения возможных инвестиций вряд ли следует ожидать, если